ca operatorul italian Fiorea Iiima ce vedea «dincolo», caută «dincolo», releva «dincolo

MĂRTURII ROMÂNEȘTI LA NISTRU

În colindul Basarabiei la fiece pas întîlnim mărturii de vechimea neamului românesc între Prut și Nistru. Cetățile de-a lungul fluviului, troițele bătrîne de sute de ani, bisericile ctitorite în vremuri, fîntînile cu anii săpați în colacul de piatră, mănăstirile tăinuite în inimă de codru, dovedesc că poporul romîn a stăpînit acest ținut, că și-a lăcrămat sîngele pentru apărarea lui, c'a fost fărîmă scumpă din trupul sfînt al Moldovei.

Malul Prutului de la Bucovina pînă la Reni îmbrățișează așezări moldovenești pe văi și dealuri, între livezi și podgorii, în oaze de raiuri unde a răsunat și unde deapururea va dăinui graiul strămoșesc.

Dar și la Nistru, de-acolo unde pîrâul Onuț întinde hotar de argint la miaza-noaptea Hotinului și pînă la Limanul Cetății Albe, prin coturi ascunse, între coline ce cobor să s'adape în fluviu, ori după stîncile împădurite, sate moldovenești străjuiesc de veacuri marginea țării și alcătuiesc alte mărturii pentru care zadarnice sînt orice încercări de a le înlătura.

Aici la Nistru s-au statornicit cei mai viteji ostași ai Moldovei.

Străbunii neamului, dăruiți de voevozi cu'ntinse moșii, după biruințe în lupte, au apărat hotarul țării și au păstrat graiul, datinele și credința nației.

Cea mai puternică mărturie de românism sînt satele moldovenești care de sute și sute de ani hotărnicesc țara. Vechimea lor arată și întărește drepturile noastre asupra Basarabiei. Vristarea acestei provincii cu coloniștii aduși de oriunde și de diferite nații arată tocmai interesul stăpînitorilor vremelnici de a covîrși pe băștinași. Cu vremea însă nu numai că nu și-au ajuns scopul, dar stăpînii aduși au fost nevoiți să ne învețe limba, să împrumute din obiceiuri, încredințînd astfel urmașilor tăria elementului autohton.

Vechimea satelor moldovenești mărturisește dreptul nostru asupra acestor locuri.

Coborînd dela Hotin întîlnim, grămădit după dealuri, satul moldovenesc *Darabani* întemeiat în *1532*, apoi, mai jos, într-un cot al Nistrului, satul *Bîrnova* înființat la *1622*. Și tot pe malul Nistrului întîlnim satul *Moșineți*, bătrîn dela *1732*, pornit de proprietarul Moșanu și satul *Moldova* cu vechimea dela *1598*.

Intrînd în județul Soroca Nistrul ține tovărășie satelor: *Lipnic*, unde la 1470 Ștefan Vodă a nimicit oastea hanului Mamac, *Lencăuți* întemeiat la *1764*, *Verejeni* la *1769*, *Arionești* la *1645*, *Samoileuca*, întemeiat de însuși Domnul Moldovei Ștefan cel Mare la *1461*, *Jarova* înființat la *1721* de proprietarul Buznea, *Balinți*, unde la *1739* cel dintăi proprietar era Grigore Țărîță și-ntre stîncile de granit satul *Cosăuți* dela *1532*.

Ascuns între vii și livezi, la 6 km de Soroca, trăiește cel mai bătrîn sat de moldoveni, *Egoreni* dela *1387*, vreme cînd nici nu se pomenea de o putere rusească în părțile acestea.

După un lanț de stînci păduroase întîlnim *Trifăuțul* vechiu dela *1543*, apoi *Racovățul* dela *1421* și Nimereuca al cărei an de întemeiere nu-l cunoaștem dar trebuie să fie sat destul de vechiu dacă într'o mărturie de hotar dela *1651* întîlnim ca martor pe unul «*Gligore*, vornic din Nimereuca». După dealuri cît munții, de unde se desprind uriașe stînci, întîlnim satul *Cerlina* pornit la *1742* după care găsim ascuns între prăpăstii *Zălucenii* întemeiat la *1740*, *Vîrtejenii* la *1780* și Jabca dela 1742, cu mînăstirea tîrnosită în umbră de pădure, ca o zăloagă într'un ceaslov, între izvoare și lîngă fluviul peste care le lărgește, luminos, podișul Podoliei.

Colindînd malul prin județul Orhei dăm peste satul răzășesc *Poiana* întemeiat la *1722*, apoi *Rezina* pe care-l întîlnim într'un hrisov al lui Ștefan Vodă din *12 Martie 1470* dat slujitorilor răzeși Neiciu și Cozma Răzan pentru «bună slujire adusă Modovei».

Horodiștea este înființată la *1734*, *Biciușca* la *1522*, *Izvoare* la *1525*, *Jora de Sus* la *1354*, *Jora de Mijloc* la *1418*, de către proprietarii *Tăbultoc* și *Bargan*, apoi *Criulenii* a cărui vechie nu se cunoaște dar într'o mărturie hotarnică de la *25 Iulie 1661* întîlnim pe cei trei proprietari: Sclifos, Samoilă și Tătaru.

Prin ținutul Tighinei întîlnim, străjuind malul: *Delacheu* dela *1672*, *Puhoceni — 1700*, *Șerpeni — 1600* și-n vîrful unui cot Șe dela *1619*.

În județul Cetatea Albă întîlnim sat străjere la Nistru: *Talmazul* întemeiat proprietarul Talmaciu la *1500*, *Ciuburciu* *1400*, *Olănești* în lunca de sălcii a Nistru bătrîn dela *1723*, apoi *Tudora* văcuind *1770* și pînă la Limanul Cetății Albe, sate unde numai graiul românesc stăpînește

Au încercat rușii, în cursul vremii, deznaționalizeze aceste așezări de temelie Moldovei, dar nu numai că n-au reușit, coloniștii aduși, în cea mai mare parte s românizat.

Vremelnica furtună a dezlănțuit ani ciuni în sufletele celor rămași ca-n timpu de răstriște, despărțiți de nație. Dar neam românesc, chiar secole de-ar trece, rămî același, unit și'ntărit în credință, limbă datini.

D. IOV

Soroca, 1940

«PLAI ROMÂNESC» SE AFLĂ ÎN DIFICULTATE FINANCIARĂ

«Plai Românesc» — probabil unica publicație cu alfabet latin care apare la Cernăuți — parcurge o gravă criză financiară, fiind în pericol de a-și întrerupe apariția. Pînă acum Societatea pentru cultura roma nească «Mihai Eminescu» din Cernăuți, c editează publicația, precum și redacția, primit numeroase promisiuni de ajut material din țară, dar totul s-a dovedit «o deșartă promisiune», cum a declarat redactor de la «Plai Românesc» corespo dentului AMPress. Revista se tipărește mari greutăți la Chișinău, la Cernăuți fi imposibil de găsit un linotip cu litere lati

AMPress

ZONA DE SECURITATE